

Gausdals Tidende

12. årg

Gausdal Historielag

nr 1-99

1998

Året som gikk var et forholdsvis rolig arbeidsår for historielaget, men vi har da merket at tiden for årtusenskiftet nærmer seg. Historielaget har vært med på en del møtevirksomhet i den forbindelse, og vi er representert i den kommunale komite som koordinerer og planlegger 2000-års markeringen. Vi regner likevel med at vårt viktigste bidrag til årtusenskiftet blir utgivelsen av Gausdalsminner 8.

Styret har diskutert og vurdert det som historielaget eier eller disponerer av fast eiendom og løsøre. I denne forbindelse gjorde vi en inspeksjon i kalkbua i Forsetlia i sommer. Taket på denne er bra, og selv om en nok kunne gjøre mer restaureringsarbeid er det ingen direkte fare for at bua kan bli ødelagt.

Vi har løsøre lagret på forskjellige steder i bygda, blant annet en del gammel hesteredskap i noe varierende forfatning. Det er meget vanskelig å finne permanent lagringsplass for disse gjenstandene. I og med at Maihaugen har nøyaktig samme slags utstyr lagret i låven på Aulestad har styret besluttet å selge mesteparten av denne hesteredskapen på auksjon i mai/juni 1999.

Det ble avviklet en markvandring og en "Minnes du" kveld i løpet av året. Markvandringen gikk til Revåkampen og i området ved Tjyruverket. Jarle Bye, Paul Henriksen og Kristian Skatrud fortalte om gamle boplasser, tjærebrenning m.m. Selv om været ikke vist seg fra den aller beste siden deltok 50-60 personer i vandringen.

Meieridrift gjennom tidene var tema for "Mines du" kvelden. Knut Bryhn og Sverre Gjefsen fortalte om historikk og samtid.

En kan vel si at 1998 var et normalår for Historielaget. På årsmotet den 18. April vil en mer utførlig beskrivelse bli lagt fram i forbindelse med årsmeldingen.

Gammeldoktor'n i Vestre

Av Knut Dæhlen

Da jeg begynte på fylkesskogkontoret i 1962, møtte jeg en høy, kraftig mann med strengt blikk under buskete øyenbryn. Det var distriktslege Hans Krag Sandberg, som også hadde kontor i Handelsbygningen. Etter hvert som vi ble nærmere kjent, oppdaget jeg at det morske ytre skjulte et varmt, engasjert og allsidig menneske. Venteværelset til Sandberg var som regel fullt, særlig av eldre mennesker og mange av samfunnets "ulykkelige", som han tok seg godt av. HK, som vi kalte ham ble etter hvert en del av "skogbruksmiljøet" i Handelsbygningen sammen med Alv Kveberg som var fysioterapeut og idrettsinstruktør i Oppland.

HK hadde vært lege og distriktslege i Vestre Gausdal fra 1931 til 1957. Han snakket nesten aldri om seg selv, men etter hvert fikk jeg frittet han ut på grunnlag av det jeg hadde hørt om ham, ikke minst i Gausdal. Sammen med sin kone Karen, som var en uvurderlig støttespiller, gjorde han i 30-åra en kjempeinnsats i Vestre Gausdal, som mer enn andre steder var rammet av depresjon og direkte sosial nød.

Det fantes ikke tannlege i bygda. Sandberg overtok noen tenger etter smeden og fikk bestilt nødvendig utstyr. Når han var på hjemtur etter sykebesøk i Svatsum og Espedalen satt det ofte folk og ventet langs veien med store tannplager. Da var det å lene seg mot en stabbestein mens Sandberg foretok nødvendige inngrep.

Han tok også opp film i denne tida, ikke om tannhelse, men om arbeidslivet i skogen og på jorda. Dette har blitt et verdifullt kulturhistorisk dokument som i dag disponeres av Maihaugen.

I 1940 meldte Sandberg og overlege Schaaning ved Gjøvik sykehus seg til legetjeneste i forbindelse med vinterkrigen i Finland. 8. April fikk de på radio høre at Norge var i krig med Tyskland, en dag før de

visste det der hjemme. Om morgenen 9. April tok de farvel med kolleger og pasienter og "hastet hjem", ikke for å slåss, men for å være med å berge liv og helse. Store deler av turen gikk på ski. De måtte blant annet passe seg for ikke å bli internert i Sverige. De kom inn i Norge et sted i Nord-Østerdalen, tok bussen sørover til Rena og derfra gikk de Birkebeinerløypa over til Lillehammer. De rakk hjem like før tyskerne kom til distriktet.

Under kampene i Gausdal organiserte Sandberg felthospital på Kraabøl. Andre har fortalt meg om en episode der han reddet livet til en ung norsk soldat som hadde blitt liggende i ei grøft med avskutt arm. Med sitt store personlige mot og et av sin kones nyvaskede hvite laken som flagg bega han seg ut i felten og fikk berget gutten.

Under krigen ble han arrestert dels som gissel og dels for sine friske ytringer, men slapp, etter en tid ut, trolig fordi noen gausdøler hadde bedt om å få tilbake dokter'n.

Etter krigen var han en kort tid ordfører. Han var en av pådriverne for å bygge veg gjennom Espedalen. Jeg tror han var den første som tok opp tanken om skogsarbeidertrygd gjennom avisartikler og også et kåseri i NRK.

Sandberg var opptatt av aldersomsorg. I et av hans siste år måtte jeg kjøre ham til Gausdal for å måle opp den første aldersboligen ved sykehjemmet, en bolig som Karen og han hadde vært med å finansiere med egne midler. Da det ryktes at "gammeldoktor'n" var på besøk varte det ikke lenge før de eldste kom for å hilse på. Noen hadde også med seg reseptene sine for å forsikre seg om at "nydoktor'n hadde foreskrevet riktig medisin. Som den gode kollega han var, forsikret han at den nye sikkert kunne sine saker, men jeg så at tilliten varmet den gamle hedersmann.

Sandbergs urne har etter hans eget ønske blitt satt ned på Gravholmen i Espedalen.

Til slutt må jeg nevne at dette er skrevet til tross for mange reservasjoner fra Lise, som er like beskjeden på sin fars vegne som "gammeldoktor'n" var på egen vegne.

TILLITSVALGTE

Formann

Ola Eggen
2658 Espedalen

Nestformann

Alf Sanden
2656 Follebu

Kasserer

Morten Kleiven
2652 Svingvoll

Sekretær

Birgit Hjelmstad
2653 Vestre Gausdal

Styremedlemmer

Jan Dahle
2657 Svatsum
Gunnar Bruvang
2657 Svatsum
Randi Taralhagen
2652 Svingvoll

Leder i boknemnda
Marthe Stine Fyksen
2653 Vestre Gausdal

Leder i fotogruppa
Tor Korsvold
2652 Svingvoll

Leder i slektsgruppa
Magne Bårdslie
2653 Vestre Gausdal

Medlemsmassen

Ved utgangen av 1998 var medlemstallet 305.
Dette er en nedgang sammenlignet med tallet for 1997.

Vi håper at så mange som mulig fortsatt vil støtte det arbeid som Gausdal Historielag driver med.

Styret

Årsmøte

Gausdal Historielag har årsmøte på Forseth bygdaus, Vestre Gausdal, søndag 18 April 1999, kl 19.30.

Saker kan fremmes for årsmøtet av alle medlemmer. Slike saker må fremmes skriftlig, og sendes styrets formann innen lørdag 10. April.

Medlemsmøter

For deg som har lyst til å finne ut litt om egen slekt, eller har gamle fotografier og smalfilmer som du er villig til å låne ut for registrering og kopiering: - Mot opp i prestegarden i Østre Gausdal på de faste møtedagene som normalt er

første mandag i hver måned kl. 19.00

i vinterhalvåret

Se også Kommunens Internettside eller GD's månedsmagasin for møter.

Platter fra Gausdal Historielag.

Vi har både i 1997 og 1998 gitt ut veggtafler (platter) med bilder fra fotosamlingen vår.

De er til salgs rundt i bygda og i historielaget.

Vi har også trykt opp igjen de Gausdals-minner som har vært utsolgt så nå er hele serien å få kjøpt igjen.

Likedan med postkortene.